

AVFALL OCH MILJÖ

Branschtidning
från Avfall Sverige
#4/sep 2008

Biogasen kan mångdubblas
PCB hinder för glasåtervinning
Utställning i Falun och Torquay
Nu satsar USA på förbränning
Räka visar hur farligt avfallet är

Sopbanta med ID-metoden

[sid 18]

id på sopkärl en fråga om

Umeå var bland de första i landet att införa identifiering av sopkärl och viktbaserad taxa. nu satsar de på att byta upp sig till senaste tekniken.

UMEÅ HAR LÅNG TRADITION att jobba med identifiering och vågar på sopbilar. Redan 1995 beslutades att viktbaserad avgift för hushållsavfall skulle provas som ett lämpligt sätt att uppmontra till ett miljöriktigt beteende.

Ett projekt startades med en sidlastande sopbil som utrustades med ID-läsare och våg. Försöksområdet omfattade omkring 5 000 invånare där huvuddelen var villahushåll. Projektet pågick under drygt ett år och 1997 beslutades att hela kommunen skulle införa viktbaserad avgift. Utbyggnadstakten valdes så att upphandlade transportentreprenader sammanföll med systemutbyggnaden.

Kvalitetssäkring

Under de första åren var alla fokuserade på rättvisaspekter, avgifter och missbruk. Efterhand har fokus dock flyttats

till fördelarna. Identifiering av behållare ger en god möjlighet att kvalitetssäkra hämtningsarbetet.

Framförallt vid klagomålshantering är ID-systemet ett värdefullt hjälpmedel. Fastighetsägaren har i många fall en avvikande uppfattning hur hämtningsarbetet är utfört – då är det bra att kunna diskutera fakta. Tid och plats samt tömd behållare är fakta som i de flesta fall styrker att uppdraget är utfört på rätt sätt. ID kan därför också vara ett hjälpmedel i arbetsmiljöarbetet för chaufförer. Många tycker det är jobbigt att bli beskydd för att inte ha gjort ett bra arbete. Med fakta i datorn är det lättare att argumentera med en upprörd kund.

Många kommuner som identifierat sina behållare har ökat sina intäkter, då "fripassagerare" upptäcks både bland feriefamiljshus och villor. I ett av distrikten i

Umeå var det tre procent av fastigheterna som saknades i våra rullor och som alltså inte betalade för sophämtningen. Det finns en rättvisaspekt i att kunderna betalar för den tjänst som kommunen utför.

Välj rätt utrustning

Finns det bara fördelar med identifiering? Svaret är naturligtvis nej. Det viktigaste att tänka på när man inför ID i sin kommun är att välja rätt utrustning både på bilar och på själva taggen, som kärlidentifieringen oftast kallas. Det är en tuff miljö med sol, kyla, slask, vägsalt, mekanisk nötning med mera som utrustningen ska tåla.

I många kommuner handlar det om cirka 10 000-talet behållare och ett stort antal sopbilar. Då är det viktigt att satsa rätt från början. En billig investering kan skapa en hög driftkostnad, det gäller de flesta installationer men är påtaglig i detta fall.

Den som är ansvarig för driften måste medverka vid valet av utrustning. Idag finns erfarenhet i ett 40-tal svenska kommuner – det är en bra kunskapsbank.

Det viktigaste att tänka på när man inför ID i sin kommun är att välja rätt utrustning både på bilar och på själva taggen."

fördelar med viktbaserad taxa

- Ökan accepteras och uppfattas som rättvis av hushållen.
- Blötningsförkällsortering och hemkompostering är inbyggt i systemet.
- Ökade intressen för avfallsfrågor i samhället.
- Ökat intresse för avfallsfrågor i samhället.
- Ökat intresse för avfallsfrågor i samhället.
- Ökat intresse för avfallsfrågor i samhället.
- Ökat intresse för avfallsfrågor i samhället.

nackdelar med viktbaserad taxa

- Ökad kostnader, såväl tekniska som administrativa, i samband med övergång till nytt system
- Risk för säck- och kärlavfall dumpas på återvinningscentraler, återvinningsstationer, arbetsplatser, i naturen eller tar andra otillåtna vägar till exempel förbränning hemma.
- Risk för ökade mängder sorterat material i källsorterat avfall.
- Risk för garantiatt källsortering och hemkompostering ökar (ökning tack vare taxan har ej kunnat bevisas i undersökningar).
- Risk för förekommande tekniska problem med vägning och registrering.
- Kommunen måste hantera klagomål från fastighetsägare som anser att de blivit debiterade felaktiga vikter.

KÄLLA: LISA DAHLÉN OCH AN DERS LAGERKVIST, LULEÅ TEKNISKA UNIVERSITET

arbetsmiljö och rättvisa

ID-systemet kostar pengar och svårast är det att sätta prislappen på programanpassningar. Det är viktigt att ta reda på vad befintligt datastöd klarar samt vad som krävs för att uppdatera. För att de som beslutar om inköp ska få bra underlag bör många argument tas fram och prissättas. Glöm inte argument som kvalitetsarbete, arbetsmiljö och hjälpmedel för kunders miljöarbete.

Skaffa reservsystem

Se till att reservsystem kan användas, till exempel handläsare och reservtaxa; inga system fungerar alltid till 100 procent. Vid införande av ID-system bör extra administrativa resurser sättas in. Då kan eventuella felaktigheter i kundregister rättas till före systemstart. Till sist vill jag påpeka att det är viktigt att besluta om tydliga leveransgränser av data, framförallt om transporten utförs av upphandlad entreprenör.

Modernisering utan driftstopp

Umeå startar nu ett arbete att byta de gamla taggarna till moderna ID-brickor. Vi kommer att behålla de gamla fram tills

att alla sopbilar har nya läsare. Vi har redan provat så att de olika ID-brickorna inte stör läsaren. Det innebär att övergången kan göras utan driftstopp. Nu pågår ett arbete att montera taggar samt att anpassa

kundhanteringssystemet så att det kan ta emot den nya teckenuppsättningen.

TEXT: JAN-OLOF ÅSTRÖM, UMEÅ VATTEN OCH AVFALL AB AVFALL AB FOTO: SIMONE ANDERSSON

Robert Hagberg monterar nya moderna ID-brickor på Umeås soptunnor. Det är viktigt att de tål väder och vind, menar Jan-Olof Åström.

Bjuv övergav vikttaxa

Tekniska problem, klagomål från kunderna och felsorterat avfall. Det var några konsekvenser för Bjuv när vikttaxa infördes.

– **MAN VILLE HA ETT STÖRRE INSAMLINGSOMRÅDE.** Därför slog vi ihop oss med Åstorp och de hade slopat vikttaxan.

Så förklarar tekniske chefen Leif Erlandsson anledningen till att Bjuv i fjol valde bort den viktbaserade taxan efter sju år.

Den administrativa personalen hade nog kunnat ange fler skäl till att överge vikttaxan. De fick en hel del klagomål från abonnenter som hävdade att de debiterats för felaktiga vikter. Livsmedelsaffärer klagade över att folk slängt sina sopor i deras containrar och de som själva vägt sina sopor menade att kommunen tagit för mycket betalt. Det blev mycket extraarbete med korrigerade fakturor.

– Jo, hon som administrerade fakturorna på den här tiden fick mycket samtal om det här, hon var trött på det, säger Leif Erlandsson.

Det har också rapporterats om tekniska problem, både på vågarna och avläsningssystemen. 1,2 kilo kunde registreras

som 120 kilo. Det var inte alltid kärlen kunde identifieras och då kunde man inte heller ta betalt.

Den viktbaserade taxan infördes 2000. Mellan 1999 och 2001 halverades mängden säck- och kärlavfall, matavfallet inräknat. Mängden utsorterade förpackningar och tidningar ökade något, om än inte i samma utsträckning. Samtidigt ökade dock nedskräpningen på återvinningsstationerna drastiskt.

Sedan 2007 använder Bjuv två fyr-fackskärar för insamling av matavfall, förpackningar, tidningar och brännbart.

TEXT: KARIN JÖNSSON, AVFALL SVERIGE

LÄS MER I LARS GIDLUND och Erika Lundströms examensarbete från Luleå tekniska universitet: *Taxans effekt på avfallsflödet – En studie av insamling av hushållsavfall i tre kommuner med viktbaserad avfallstaxa.*

